

مروری بر

گزارش های جهانی سلامت

انجمن علمی پزشکی اجتماعی ایران

تابستان ۱۳۸۹

عنوان و نام پدیدآور: مروری بر گزارش‌های جهانی سلامت/ترجمه و تألیف گروهی از اعضای انجمن علمی

مشخصات نشر: تهران: طب و جامعه، ۱۳۸۹

مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص.: جلد، نمودار. ۲۱/۵×۱۴/۵ سانتی‌متر. م.م.

شابک: ۹۷۸۹۶۴۹۱۱۳۵۷۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

پادداشت: کتابنامه: ص. ۲۲۴

موضوع: بهداشت جهانی

شماره افزوده انجمن علمی پزشکی اجتماعی ایران

رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ۴۱۰/م ۴۱۴۱ RA

رده بندی دهی: ۳۶۲/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۱۹۹۴۰۷۰

مروری بر گزارش‌های جهانی سلامت

ترجمه و تألیف: گروهی از اعضای انجمن علمی پزشکی اجتماعی ایران

ناشر: انتشارات طب و جامعه

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول

تابستان: ۱۳۸۹

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۱۱۳۵-۷-۹

ISBN: 964-91135-7-9

مؤلفان، مجموعه حاضر

سخنرانان پانل اول: عوامل اجتماعی سلامت و مراقبت‌های اولیه سلامت

دکتر کامل شادپور، کارشناس ارشد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دکتر مریم بهشتیان، کارشناس معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دکتر محمدرضا سیف‌الهی، متخصص پزشکی اجتماعی، عضو هیأت علمی ستاد وزارت بهداشت

اعضای پانل:

دکتر محسن اسدی لاری، دکتر محمد امیر خانی، دکتر علیرضا اولیایی منش، مهندس محمد

جواد کبیر، دکتر کامل شادپور، دکتر مصطفی غفاری، دکتر عباس وثوق مقدم

سخنرانان پانل دوم: سلامت رولان

دکتر حبیب الله مسعودی فرید، متخصص پزشکی اجتماعی، مدیر کل دفتر پیشگیری از آسیب‌های

اجتماعی سازمان بهزیستی کشور

دکتر مجید رضا زاده، متخصص پزشکی اجتماعی، رئیس کمیته کنترل ایندز سازمان بهزیستی

کشور

اعضای پانل:

دکتر علی آذین، دکتر مهرداد احترامی، دکتر سید رضا اسحاقی، دکتر محمد حسین سالاریان

زاده، دکتر محمدباقر صابری زفرقندی، دکتر مرضیه نجومی، دکتر علیرضا نوروزی،

سخنرانان پانل سوم: مدیریت عوامل خطر

دکتر کامبیز عیاضی زاده، متخصص پزشکی اجتماعی، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی

شهید بهشتی

دکتر آرینا خیلناش، متخصص پزشکی اجتماعی و عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات توسعه

اجتماعی و ارتقاء سلامت

دکتر علیرضا مغیثی، متخصص پزشکی اجتماعی، رئیس اداره پیشگیری از سوانح و حوادث

وزارت بهداشت-درمان و آموزش پزشکی

دکتر سعادت ترابیان، متخصص پزشکی اجتماعی، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان

اعضای پائل:

دکتر عباس استاد نقی زاده، دکتر غلامرضا پورحیدری، دکتر پریسا ترابی، دکتر رامین کردی،

دکتر محمد رضا مسجدی، دکتر غلام رضا معصومی، دکتر علیرضا مغیثی، دکتر منوچهر مهram

دبیر علمی همایش:

دکتر نرگس رستمی گوران، متخصص پزشکی اجتماعی، عضو هیات علمی دبیرخانه شورای

سیاست گذاری وزارت بهداشت

مسئول پائل ها:

دکتر بهزاد دمازی، متخصص پزشکی اجتماعی،

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران، موسسه ملی تحقیقات سلامت

سایر مولفین:

دکتر سید علی آذین، متخصص پزشکی اجتماعی و عضو هیئت علمی پژوهشکده علوم بهداشتی

جهاد دانشگاهی

دکتر بهنام هنرور، متخصص پزشکی اجتماعی در حوزه معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی

شیراز

۱۱	 مقدمه مسؤولان همایش
۱۳	 مقدمه انجمن علمی پزشکی اجتماعی ایران
۱۵	 فصل اول: عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، مراقبت‌های اولیه سلامت
	■ گزارش سال ۲۰۰۸ سازمان جهانی بهداشت - مراقبت اولیه سلامت، اکنون،
۱۷	 بیش از هر زمان دیگر
	■ گزارش جهانی کمیسیون عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت - خاتمه شکاف
۳۱	 در یک نسل
۴۳	 شاخص توسعه کودک - الزام دولت‌ها به پاسخگویی به رفاه کودکان
	■ خلاصه مباحث در پائل عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، مراقبت‌های اولیه
۵۳	 سلامت
۵۷	 فصل دوم: سلامت روان
۵۹	 گزارش جهانی سلامت روان سال ۲۰۰۸
۷۱	 گزارش جهانی مواد مخدر سال ۲۰۰۸
۸۹	 خلاصه مباحث در پائل سلامت روان
۹۵	 فصل سوم: مدیریت عوامل خطر بیماری
۹۷	 پیشگیری از بیماری‌های مزمن: سرمایه‌گذاری حیاتی
۱۰۷	 گزارش سازمان جهانی بهداشت در مورد اپیدمی دخانیات سال ۲۰۰۸
۱۱۵	 گزارش جهانی پیشگیری از حوادث ترافیکی
۱۲۳	 گزارش جهانی پیشگیری از آسیب در کودکان
۱۴۹	 خلاصه مباحث در پائل عوامل خطر بیماری

۱۵۳	 فصل چهارم: سایر گزارشات جهانی
۱۵۵	 ■ گزارش جهانی وضعیت دارو
۱۶۳	 ■ گزارش جهانی سلامت، سال ۲۰۰۶: نیروی انسانی بخش سلامت
۱۷۵	 ■ برنامه کنترل جهانی سل در سال ۲۰۰۹ میلادی
۱۸۳	 ■ نشاط، پارادایم نو، اندازه گیری و اثر آن بر سیاست‌ها
۱۹۹	 ■ غذا برای ۹ میلیارد نفر: امنیت غذایی جهانی در قرن ۲۱
۲۰۹	 ■ مروری بر گزارش جهانی ایدز در سال ۲۰۰۸
۲۲۱	 ■ بیانیه همایش
۲۲۳	 منابع

مقدمه مؤولان همایش

هدف اصلی این همایش، گفت‌وگو میان نخبگان در زمینه‌های مختلف و با محوریت گزارش‌های جهانی سلامت است و اینکه چگونه از گزارش‌های جهانی سلامت در بحث‌های برنامه‌ریزی استفاده کنیم. سازمان بهداشت جهانی یک سازمان دیده‌بانی سلامت است که با ارائه شاخص‌های بین‌المللی می‌تواند سبب نهیج کشورها برای بهبود سلامت خود شود، ما نیز می‌توانیم الگوی مشابهی را برای دیده‌بانی سلامت در کشور پیاده کنیم زیرا با توجه به تنوع اقلیم‌های جغرافیایی و وسعت کشور ایران و مشکلات سلامت، نقش دیده‌بانی سلامت می‌تواند یکی از راهکارهای مناسب برای برنامه‌ریزی باشد.

برنامه پنجم کشور که کارشناسان زیادی از وزارت بهداشت در آن نقش دارند در نهایت باید عملیاتی شود و نوک پیکان برنامه، بلند چشم انداز است. در دل چشم انداز ۴ برنامه ۵ ساله قرار دارد که برنامه چهارم رو به اتمام است و برنامه پنجم در حال تدوین است. نقشه جامع علمی کشور بستر علمی این مسیر را فراهم آورده است. در تدوین برنامه پنجم در مرحله بررسی وضع موجود مدل‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفت و در این مدل‌ها از گزارشات و مطالعات بین‌المللی استفاده گردید در تعیین راهبردها، راهبردهای سلامت عمومی و راهبردهای سازمانی مد نظر بود. منطق و چهارچوب مورد نظر در برنامه پنجم ارتقای عادلانه اهداف نظام سلامت با رویکرد مدیریت عوامل خطر سلامت، تعیین کننده‌های اجتماعی سلامت و ارتقای کیفیت خدمات از طریق انسان سالم، محور توسعه پایدار، همکاری بین بخشی و مشارکت مردم بود. مجموعه شاخص‌های تعیین شده در برنامه پنجم می‌تواند دیده‌بانی سلامت را در طول برنامه ایجاد کند و نتایج همایش گزارشات جهانی سلامت به کارشناسان و مسئولین تدوین برنامه کمک خواهد کرد تا برنامه‌های عملیاتی با اتکا به مستندات و شواهد معتبر بیشتری تهیه گردد امید است

در سایه تلاش‌های همسو و گروهی محققان و کارشناسان و مدیران نظام سلامت موفقیت‌های
نظام در نیل به اهداف چشم انداز را شاهد باشیم.

دکتر علیرضا دلاوری

معاون هماهنگی و دبیر مجامع

دکتر سید حسن امامی رضوی

معاون سلامت

www.ketab.ir

مقدمه انجمن علمی پزشکی اجتماعی ایران

مرسوم است که نهادها و سازمان‌های بین‌المللی مرتبط با سلامت سالی یکبار و یا هر چند سال یکبار گزارشی از وضعیت شاخص‌های سلامت در حیطه‌ی مرتبط با فعالیت خود ارائه دهند. برای نمونه می‌توان به گزارش‌های سازمان جهانی سلامت اشاره کرد که سالانه منتشر شده و هر سال به موضوعی ویژه می‌پردازد. این گزارش‌ها علاوه بر ارائه‌ی آمارهای جهانی و منطقه‌ای و گاهی حتی کشوری و مقایسه‌ی روندها بر حسب مناطق جغرافیایی مختلف در بیشتر مواقع حاوی پیشنهاداتی برای ارتقا و بهبود وضعیت سلامت می‌باشند. این پیشنهادات و راهکارها که اساس آن‌ها تجربیات بین‌المللی است چنانچه با توجه به ظرفیت و وضعیت سلامت کشور سنجیده شده باشند می‌توانند به عنوان یکی از بهترین شواهد در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری بکار گرفته شوند.

آگاهی از مطالعات انجام گرفته در حوزه‌های مختلف خود می‌تواند سرآغاز انجام مطالعات جدید در سلامت بوده و بدین ترتیب چرخه‌ی توسعه‌ی علوم ادامه یابد. همچنین آگاهی از مطالعات، روندها و داده‌های جهانی سلامت و مقایسه‌ی آن با وضعیت کشوری علاوه بر کمک به برنامه‌ریزان و سیاست‌مداران در آموزش دانشجویان به ویژه دانشجویان علوم بهداشتی به عنوان منابعی معتبر مؤثر خواهند بود.

با توجه به موارد فوق انجمن علمی پزشکی اجتماعی ایران با همکاری وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی برای اولین بار در کشور همایش سراسری گزارش‌های جهانی سلامت را برگزار نمود. با توجه به محدودیت امکانات از بین حدود ۴۰ گزارش معتبر جهانی، تنها تعداد محدودی در سه پانل با موضوعات مراقبت‌های اولیه بهداشتی و عوامل اجتماعی سلامت، سلامت روان و مدیریت عوامل خطر ارائه شد. گزارش‌ها با توجه به اولویت‌های سلامت در کشور بر اساس نوع

بیماری‌ها، نظر هیأت مدیره‌ی انجمن و مشورت با صاحب نظران حوزه‌ی سلامت انتخاب گردیدند. در مرحله‌ی اول حدود ۴۰ گزارش از سایت‌های معتبر جهانی (سازمان جهانی بهداشت، بانک جهانی، یونیسف، سازمان ملل) انتخاب و در مراحل بعد تعداد گزارش‌ها به ۱۴ عدد کاهش یافت. با توجه به کمبود وقت در مورد گزارش‌های مربوط به بیماری‌های واگیر و امنیت غذایی تنها به ترجمه کردن خلاصه‌ی گزارش بسنده شد.

مجموعه‌ی حاضر حاوی ترجمه‌ی ۱۴ گزارش و خلاصه مباحث مطرح شده در پانل‌های همایش «گزارش‌های جهانی سلامت» می باشد که حاصل تلاش سخنرانان محترم همایش و اعضای پانل و سایر مترجمین محترم است که جا دارد از همکاری ارزنده‌ی آن‌ها تشکر و سپاس‌گزاری نماییم همچنین از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر کامل شادپور که لطف کرده و به عنوان سخنران در همایش حضور به هم رساندند و تخلص و ترجمه‌ی گزارش سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۰۸ را متقبل شدند تشکر می‌نماییم.

از معاون محترم سلامت جناب آقای دکتر امامی رضوی و معاون محترم هماهنگی جناب آقای دکتر دلاوری و کلیه مسئولان، مدیران و کارشناسان نظام سلامت که در اجرای همایش و تدوین کتاب مشارکت و همکاری نمودند صمیمانه سپاس‌گزاریم.

دکتر نرگس رمضانی گوران

دبیر علمی همایش

دکتر بهزاد دمازی

رئیس انجمن علمی پزشکی اجتماعی